

PIERRE

Durant la setmana dels Premis Octubre serà presentada a València l'última joia de l'editorial Tres i Quatre: 'Pensar històricament. Reflexions i records'. Una biografia autoritzada de l'historiador francès Pierre Vilar compilada per Rosa Congost i estructurada en tres parts fonamentals de la memòria de l'intel·lectual (la seva etapa universitària, la seva arribada a Catalunya i l'experiència de la guerra), que desgranen els moments més importants del segle XX per al nostre país i per a tot Europa. En definitiva, un deversall d'anàlisi i d'observació sàviament exposades que Josep Maria Solé i Sabaté i la pròpia Rosa Congost prologuen per als lectors d'EL TEMPS.

VILAR, L'HOMENOT

La dificultat que té qualsevol persona quan ha de valorar una figura com la de Pierre Vilar és la d'una certa impotència, no és fàcil saber el que cal ressaltar d'una persona esdevinguda patum a una escala que depassa de molt la visió catalana i es converteix en referència universal.

Aquest és un problema que Rosa Congost ha intentat resoldre fent parlar el mateix Vilar. I el resultat és excel·lent.

La visió de 89 anys de la vida d'una persona és un gavadal d'informació, més encara si aquesta és d'una ment privilegiada. Tot s'ha de dir, però, que és molt més privilegi per als catalans haver estat els afortunats objectes d'interès i estudi d'aquest home format com a geògraf i esdevingut historiador quan va venir a Catalunya.

Així hom pot pensar la quantitat d'informació, suggeriments, crítiques o valoracions que insinua al llarg de l'anàlisi del seu pas per la vida, per la història —la història complexa i rica de tot el segle XX— i amb la història, la seva vocació i passió.

Rosa Congost ha ordenat amb cura qüestions tan riques del que Pierre Vilar no vol nomenar l'"egohistòria", és a dir, preguntar-se per què aquest historiador es decidí a ocupar-se d'un determinat tipus de problemes i a plantejar-los d'una determinada manera.

En una introducció d'un llibre, que la ceguesa de Pierre Vilar ha impedit realitzar, titulat *Pobles, pàtries, nacions, estats, imperis, potències... quin vocabulari per a una Europa?*, deia: "La meua vida abasta aproximadament el meu segle. Tenia vuit anys el 1914, trenta-tres el 1939, trenta-nou quan vaig sortir del meu captiveri, cinquanta-quatre quan vaig veure el meu fill, amb uniforme, marxar a una Algèria en guerra. Qui es bat contra qui? Sovint he hagut de preguntar-m'ho, amb angoixa". Feia, en definitiva, una relació de tot el que ha marcat la seva vida. Fets punyents on Pierre Vilar no ha amagat la seva ideologia, però que no li han impedit de ser un home crític davant l'ensorrament dels països de l'anomenat socialisme real —els comunistes de l'Est d'Europa—, de comprometre's amb la cultura catalana quan molts catalans, intel·lectuals catalans fins

"Pierre Vilar no solament m'atengué tota una tarda parlant d'ací i d'allà de tot el territori d'àmbit cultural català, de les llacunes historiogràfiques pel que fa a la guerra civil i la postguerra, sinó que em posà títol a la meua primera entrevista feta a la vida: 'Sí als Països Catalans'. Déu n'hi do quin principi!"

i tot, no ho feien. Pierre Vilar és audaç quan busca més enllà del que la Catalunya oficial de 1927 ofería a un jove geògraf que descobria "un poble sencer que, des del graó més alt al més baix de la seva escala social, s'afirmava 'nació' enfront l'estat que el governava".

Pierre Vilar és una persona entranyable, un gran home que és senzill fins a l'extrem. Vaig conèixer-lo l'any 1973, jo aleshores era un jove estudiant d'història que havien enviat a entrevistar-lo —parlar del passat per poder-lo projectar vers el fosc present d'aleshores— per a la revista *Canigó*, la dels estimats Isabel-Clara Simó i Xavier Dalfo, on tot es feia per voluntarisme i sense cap més premi que ser sospitós per al règim franquista i sentir-se aïllat a la universitat davant l'allau d'un marxisme de cartró pedra i d'un dogmatisme que només admetia, ai las!, veritats indiscutibles.

Pierre Vilar no solament m'atengué tota una tarda parlant d'ací i d'allà de tot el territori d'àmbit cultural català, de les llacunes historiogràfiques pel que fa a la guerra civil i la postguerra, sinó que em posà títol a la meua primera entrevista feta a la vida: "Sí als Països Catalans". Déu n'hi do quin principi!

Després, la meua relació amb ell ha estat intermitent, però aquest home del Migdia francès sempre ha demostrat un amor i compromís al nostre país que ha estat per damunt de mesquineses, com per exemple negar-li reconeixements i premis per ser un marxista conseqüent o en certs períodes haver-se manifestat, erròniament potser, massa benèvol davant del que succeïa als països de l'Est o massa crític davant fets del present. S'oblidava que cal jutjar l'historiador per la seva feina i aquesta ha estat d'un valor incalculable.

Una vegada, apesarat, em va dir que era molt dur veure com companys de la seva infància, de vàlua intel·lectual gens ambiciosa, havien ocupat càrrecs d'àmbit local o regional fins poder deixar per als seus veïns o generacions futures parcs, jardins o carrers endreçats i ell només havia pogut intervenir en el passat. Rosa Congost ha pogut fer parlar aquest Pierre Vilar, l'home implicat en la història del seu temps ple d'una humanitat que definiré dialèc-

tica, com a ell li agradaria, crec jo, definir-la.

Pierre Vilar ha estat i és el punt de referència de la nostra historiografia, un científic que a partir del present retrocedeix per interrogar el passat. Sense limitacions pel que fa la reflexió sobre tots els elements que han influït o influeixen en el devenir històric, el que definiria com "història total".

En un moment del llibre afirma, a partir d'un petit idil·li trencat a poc d'iniciar-se entre una madrilenya de bon veure i un destacat intel·lectual català quan ella s'assabenta de la pertinença nacional d'aquest i que l'historiador va viure en la seva primera estada a Barcelona la segona meitat dels 20: "són aquestes petites coses, intel·ligentment percebudes, les que revelen els grans fenòmens", mostra fefaent d'una capacitat singular d'anàlisi i treball, les que han possibilitat una tasca enciclopèdica, de la qual el llibre que analitzem és un resum de la qualitat més exquisida.

Pierre Vilar, home del segle XX, amb les seves misèries i grandeses, coneix aquest país millor que nosaltres mateixos, sap les nostres febleses, obllits i desagraïments. Per això passa olímpicament dels llorers dels honors i ens aporta una obra més que de cap de les maneres pot obviar-se. **Josep Maria Solé i Sabaté**

ARXIU

Pierre Vilar va néixer el 1906. És, doncs, una memòria viva del pas del nostre segle, especialment per Catalunya, a qui tant ha observat.

s i m p o s i

Els 14-16 anys: Problemàtica Escolar i Inserció Social

Perspectives Europees 27 i 28 d'octubre

Informació i Matrícula

Fundació Pere Tarrés-Escola de l'Esplai

Numància, 149. 08029 Barcelona

Tel. (93) 410 16 02

Universitat Ramon Llull

Secció d'Educació Social
(Gestionada per la Fundació Pere Tarrés)
Facultat de Psicologia i Pedagogia Blanquerna